

Finansinių priemonių pobūdžio ir joms būdingų rizikų aprašymas

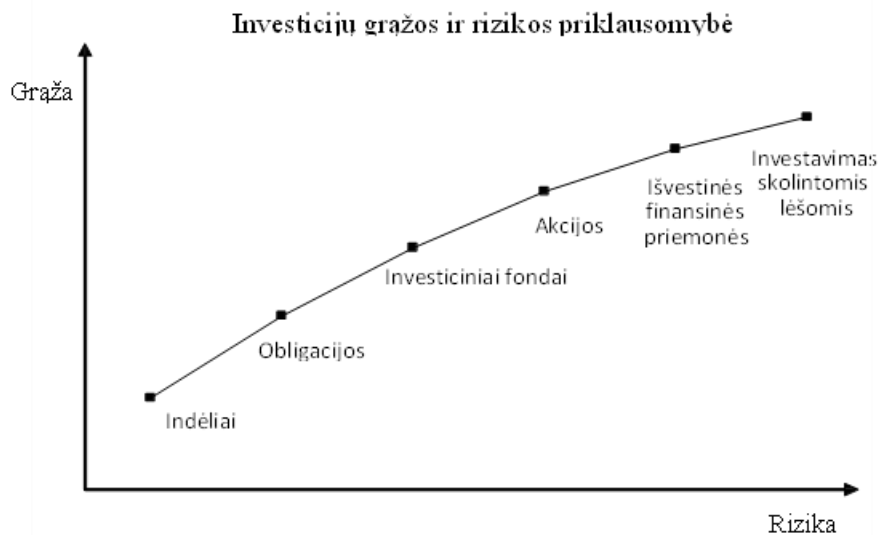
1. Bendrosios nuostatos

Šis finansinių priemonių pobūdžio ir joms būdingų rizikų aprašymas skirtas supažindinti investuotojus (tiek neprofesionaliuosius, tiek profesionaliuosius) su pagrindinėmis finansinių priemonių rūšimis ir jų keliama rizika. Pateikiama informacija yra bendro pobūdžio – ji nėra laikoma individualiu investavimo patarimu ar rekomendacija pirkti ar parduoti konkrečias priemones. Prieš priimant sprendimą investuoti, visada būtina įvertinti savo finansinę padėtį, investavimo tikslus ir toleruojamą rizikos lygį.

Šiame aprašyme pateikiamos pagrindinės rizikos, tačiau jis neapima visų galimų rizikos veiksnių.

2. Rizikos ir gražos santykis

Paprastai galioja tiesioginis ryšys tarp investicijų rizikos ir tikėtinos gražos – kuo didesnė tikėtina graža, tuo didesnė rizika patirti nuostolių. Investuojant galima prarasti dalį ar net visą investuotą sumą, todėl priimant investicinius sprendimus, būtina atsižvelgti ne tik į galimą pelningumą, bet ir į su pasirinkta finansine priemone susijusią riziką. Vienas iš būdų mažinti rizikos koncentraciją gali būti investicijų diversifikavimas – paskirstant lėšas per kelias skirtingas priemones, rizika išskaidoma tolygiau ir sumažinama tikimybė, kad neigiamas poveikis vienu metu palies visas investicijas.

3. Su finansinėmis priemonėmis susijusios rizikų rūšys

Kapitalo rizika.

Tai rizika, kad investuotojas praras visas arba dalį investuotų lėšų. Ši rizika yra tiesiogiai susijusi su konkrečios finansinės priemonės savybėmis.

Infliacijos rizika.

Tai rizika, kai dėl kylančių įvairių vartojimo prekių ir paslaugų kainų sumažėja pinigų perkamoji galia, tai yra už tam tikrą pinigų sumą galima nupirkti mažiau.

Kredito rizika.

Tai rizika, kylanti dėl galimo emitento finansinės padėties pablogėjimo, kai emitentas nebegali sumokėti palūkanų arba padengti įsiskolinimų. Šią riziką įvertina kredito reitingai, tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad jie atspindi tik agentūros nuomonę ir situacija gali būti pasikeitusi ar pasikeisti ateityje. Taip pat reitingas nėra absoliutus finansinės priemonės kokybės garantas.

Rinkos rizika.

Tai rizika, susijusi su bendrais finansų rinką veikiančiais veiksniais, kaip pavyzdžiui ekonominė šalies situacija, palūkanų norma, žaliavų kainos, nedarbo lygis ir kita.

Likvidumo rizika.

Tai rizika, kad investuotų lėšų nebus galima atsiimti norimu laiku, pavyzdžiui, tuo metu gali nebūti pirkėjo arba pakankamo pirkėjų skaičiaus. Tuo požiūriu svarbu investuoti likvidžioje rinkoje.

Valiutos rizika.

Tai rizika, kad investavus į užsienio šalies, kurios valiutos kursas yra nestabilus arba kintantis, vertybinius popierius, investicinė grąža ženkliai sumažės dėl valiutos kurso kitimo.

Teisinė ir reguliacinė rizika.

Tai rizika, susijusi su teisės aktų ar reguliavimo aplinkos pasikeitimu, dėl kurių gali atsirasti papildomi apribojimai, mokestiniai pokyčiai ar kitos aplinkybės, galinčios turėti neigiamą poveikį investicijai.

4. Obligacijos

Obligacija – tai skolos vertybinis popierius, patvirtinantis, kad investuotojas paskolino pinigų obligacijos leidėjui (emitentui). Emitentas įsipareigoja nustatytais terminais mokėti palūkanas ir galiausiai grąžinti visą pasiskolintą sumą (nominaliąją vertę). Obligacijos paprastai laikomos mažesnės rizikos nei akcijos, tačiau jų saugumas priklauso nuo emitento finansinės padėties ir rinkos sąlygų. Investuojant į obligacijas, investuotojas gauna reguliarias palūkanų išmokas (jei jos numatytos) ir atgauna nominaliąją vertę išpirkimo metu.

Pagrindinės rizikos: emitento nemokumo rizika; palūkanų normų rizika; infliacijos rizika; galimas ankstyvas išpirkimas (jei tai numatyta sąlygose).

Obligacijos gali būti kelių rūšių:

- Fiksuotų palūkanų obligacijos – mokamos nustatyto dydžio palūkanos;
- Kintamų palūkanų obligacijos – palūkanos periodiškai perskaičiuojamos pagal nustatytą indeksą ar formulę;
- Konvertuojamos obligacijos – obligacijos, kurias vėliau galima konvertuoti į bendrovės akcijas (tokiu atveju investuotojas vietoje skolos grąžinimo gauna nustatytą kiekį akcijų);
- Struktūrinės obligacijos – sudėtingesnė rūšis, kai obligacijos išpirkimo suma susieta su tam tikro kito turto (pvz., akcijų, žaliavų indeksu) verte. Struktūrinės obligacijos suteikia galimybę gauti didesnę grąžą, jei susieto turto vertė palanki, tačiau jos ir rizikingesnės už įprastas obligacijas, nes investuotojo grąža tiesiogiai priklauso nuo to kito aktyvo kainos pokyčių. Be to, struktūrinės obligacijos paprastai yra mažiau likvidžios (sunkiau parduodamos prieš terminą) ir reikalauja įvertinti tiek bazinio aktyvo riziką, tiek paties emitento patikimumą.

5. Investiciniai fondai

Investicinis fondas – tai kolektyvinio investavimo priemonė, kai daugelio investuotojų lėšos investuojamos pagal nustatytą strategiją. Įsigydamas fondo vienetą, investuotojas tampa proporcingu fondo turto savininku. Fondo surinktos lėšos investuojamos į įvairias finansines priemones: akcijas, obligacijas, pinigų rinkos priemones ir kt., pagal fondo strategiją. Fondai gali būti įvairių rūšių: obligacijų fondai, akcijų fondai, mišrūs fondai, pinigų rinkos fondai, indeksiniai (ETF) ir pan. – jų rizikingumas ir galimos grąžos dydis skiriasi pagal investavimo kryptį.

Pagrindinės rizikos: rinkos rizika, likvidumo rizika, valdytojo kompetencijos rizika – fondo sėkmė priklauso nuo valdytojo sprendimų, kurie gali būti ir nesėkmingi.

Investiciniai fondai paprastai taiko valdymo ir kitus mokesčius (administravimo, sėkmės ir pan.). Didesni kaštai mažina grynąją investuotojo grąžą, todėl lyginant fondus vertėtų atkreipti dėmesį į metinį išlaidų rodiklį (TER) ar kitus mokesčius.

6. Akcijos

Akcija – tai nuosavybės vertybinis popierius, suteikiantis teisę į bendrovės dalį, galimą dividendų gavimą ir dalyvavimą valdant bendrovę. Įsigijęs akciją, investuotojas tampa akcininku ir gali turėti teisę dalyvauti valdant bendrovę (balsuoti akcininkų susirinkimuose), gauti dalį pelno dividendų forma bei dalį turto likvidavimo atveju. Akcijos skirstomos į paprastas (suteikia balsavimo teisę ir galimybę gauti neriboto dydžio dividendus, jei bendrovė juos skiria) ir privilegijuotąsias (dažnai neteikia balsavimo teisės, bet garantuoja nustatyto dydžio dividendus, jei jie mokami). Akcijų vertė priklauso nuo bendrovės veiklos rezultatų, ekonominės situacijos ir rinkos lūkesčių. Akcijos paprastai laikomos rizikingesnėmis nei obligacijos, tačiau ilgalaikėje perspektyvoje gali generuoti didesnę grąžą.

Pagrindinės rizikos: kapitalo rizika, rinkos rizika, kredito rizika, likvidumo rizika, valiutos rizika (jei investuojama užsienyje).

7. Išvestinės finansinės priemonės

Išvestinės priemonės – tai finansiniai instrumentai, kurių vertė priklauso nuo kito turto ar rodiklio (bazinio aktyvo) vertės pokyčių, pavyzdžiui, akcijų, indeksų, valiutų, palūkanų normų ar žaliavų. Pagrindinės išvestinių priemonių rūšys yra: ateities ir išankstiniai sandoriai (futures, forwards), apsigyrimo sandoriai (swaps), pasirinkimo sandoriai (options), taip pat įvairios jų atmainos ir kombinacijos (pvz., CFD – kainų skirtumo sandoriai, išvestiniai fondai ir pan.). Išvestinėmis priemonėmis galima prekiauti biržoje (standartizuotos sutartys) arba ne biržoje (individualiai sudaromi OTC sandoriai).

Dėl finansinio sveto išvestinės priemonės priskiriamos prie pačių rizikingiausių ir sudėtingiausių finansinių produktų. Jei būtų teikiamos su šiomis priemonėmis susijusios paslaugos, prieš sudarant sandorį būtų vertinama, ar klientas supranta jų pobūdį ir rizikas, kaip tai numato teisės aktai.